

«Mottakernavn»

«Adresse»

«Postnr» «Poststed»

«Kontakt»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Håvard Haugnes, 62 55 10 57

Klageavgjørelse - Dispensasjon for Kjølberget vindkraftverk i Våler kommune

Statsforvalteren viser til oversendelse av klagesak fra Våler kommune, i brev datert 08.08.2022. Vi beklager lang behandlingstid.

Resultat av Statsforvalterens behandling

Statsforvalteren i Innlandet stadfester i det vesentlige Våler kommunes dispensasjonsvedtak, datert 21.03.2022. Vi opphever imidlertid vilkår d, da dette er ugyldig.

Saken gjelder

Sakens bakgrunn forutsettes kjent av partene. Vi gir derfor bare et kortfattet sammendrag av saken.

Austri Kjølberget DA (tiltakshaver) fikk dispensasjon fra kommuneplanen for oppføring av vindkraftverk 09.05.2016. I 2019 ba naturvernorganisasjonen La Naturen Leve kommunen om å ta stilling til om dispensasjonen var utløpt, siden tiltaket tilsynelatende ikke var påbegynt enda. Våler kommune v/Kommunestyret vurderte først at arbeidene var satt i gang innen fristen, men opphevet denne beslutningen pga. saksbehandlingsfeil. Etter behandling hos Sivilombudet, konkluderte kommunen deretter med at arbeidene *ikke* var satt i gang tidsnok. Kommunen ba tiltakshaver sende inn en ny søknad.

Ny dispensasjon ble gitt på vilkår 03.05.2021. Vedtaket ble opphevet av Statsforvalteren på grunn av manglende begrunnelse av vilkårene, i vår klageavgjørelse datert 20.10.2021.

Våler kommune ga dispensasjon på nytt igjen, med tilnærmet like vilkår, i Kommunestyrets vedtak 20/22, datert 21.03.2022. Dispensasjonsvedtaket ble påklaget av organisasjonene Motvind Norge, Motvind Innlandet (heretter «Motvind») og La Naturen Leve, men også av vindkraftselskapet selv, Austri Kjølberget.

Austri Kjølberget anfører at dispensasjonen fra 2016 fortsatt gjelder og at det nye vedtaket, med vilkår, utgjør en ulovlig omgjøring av 2016-vedtaket. Subsidiært anfører de at vilkår d (økonomisk bidrag til skogfinske interesser) og e (ivaretagelse av fugleliv) er ugyldige.

La Naturen Leve ytrer bekymring for hvordan vilkåret om ivaretagelse av fugleliv blir fulgt opp.

Motvind har i hovedsak gjort gjeldende at lovens kriterier for dispensasjon ikke er oppfylt og at tiltaket ble ulovlig igangsatt. Etter klagefristens utløp har Motvind også sendt inn tilleggsmerknader vedr. Kommunal- og distriktsdepartementets uttalelse om eiendomsendringer og vindkraftverk. De ber om at kommunen og Statsforvalteren legger uttalelsen til grunn i sin behandling.

Våler kommune v/Kommunestyret behandlet klagen i møte 27.06.2022, sak 61/22. De tok ingen av klagen til følge og sendte derfor saken til Statsforvalteren for avgjørelse.

Formelle forhold og Statsforvalterens kompetanse

Dispensasjonen er et enkeltvedtak som retter seg mot Austri Kjølberget som tiltakshaver. Vedtaket berører også interesser innenfor virkeområdet til organisasjonene Motvind og La Naturen Leve. Alle klagen er inngitt innen tre uker fra underretning av vedtaket. Statsforvalteren konstaterer at klagen ble inngitt rettidig av hhv. en part i saken og organisasjoner med rettslig klageinteresse, jf. forvaltningsloven (fvl.) § 28 flg. Klagen tas derfor til behandling.

Statsforvalteren er gitt myndighet til å behandle klager etter plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-9. For behandling av klager etter pbl. § 1-9 gjelder reglene i forvaltningsloven, så langt ikke annet er bestemt. Statsforvalteren skal vurdere de synspunktene klagerne kommer med og kan prøve alle sider av saken, herunder forhold som ikke er tatt opp av han. Vi skal imidlertid legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret ved prøving av forhold som gjelder *kommunens frie skjønn*, jf. fvl. § 34. I dispensasjonssaker innebærer dette at Statsforvalteren fullt ut kan prøve om lovens to grunnvilkår er oppfylt, da dette gjelder rettsanvendelsen. Hvis vilkårene er oppfylt, skal vi likevel være tilbakeholdne med å prøve om dispensasjon bør innvilges, da dette ligger innenfor kommunens frie skjønn.

Statsforvalterens vurdering av saken

1. Utgangspunkt og avgrensning av vår behandling

Saken har vært til behandling hos oss tidligere. Saken gjelder som kjent at Austri Kjølberget har fått konsesjon for vindkraftverk etter energiloven. Vindkraftverket ligger innenfor et LNF-område i kommuneplanen for Våler. Tiltaket avhenger derfor av at det gis dispensasjon etter plan- og bygningsloven.

Statsforvalteren opphevet kommunens dispensasjonsvedtak i vår klageavgjørelse 20.10.2021. Det avgjørende for utfallet var at kommunens vilkårsstillelse ikke var tilstrekkelig begrunnet. Vi kunne derfor ikke utelukke at kommunens vurderinger var urimelige eller vilkårlige. Klagen fra Austri Kjølberget ble med dette tatt delvis til følge og kommunen ble bedt om å begrunne vedtaket bedre.

Klagen fra Motvind og La Naturen Leve ble vurdert, men fikk ikke betydning for vår konklusjon. Vi gjorde det imidlertid klart at klagerne ikke kunne høres med anførslene knyttet til lovens grunnvilkår for dispensasjon. Som vi skriver på s. 3-5 i vårt vedtak, konkluderer vi med at vilkårene i plan- og bygningsloven § 19-2 andre ledd er oppfylt. Kommunen har derfor rettslig grunnlag for å innvilge dispensasjonen.

Klagesaken i denne omgang vil i hovedsak gjelde den skjønnsmessige avgjørelsen innenfor § 19-2 første ledd, om at kommunen *kan* gi dispensasjon, når lovens kriterier er oppfylt. Til dette hører kommunens adgang til å innvilge søknaden på nærmere bestemte vilkår.

2. Var dispensasjonen fra 2016 bortfalt?

Austri Kjølberget anfører at kommunen ikke hadde grunnlag for å kreve en ny søknad. Tiltakshaver fastholder at tiltaket ble påbegynt i tide.

Det er på det rene at dispensasjoner faller bort etter 3 år. Dette gjelder også der det underliggende tiltaket ikke er byggesøknadspliktig.¹ Vedtaket ble underrettet til tiltakshaver 11.05.2016. Spørsmålet gjelder om de arbeidene som var gjort innen 11.05.2019 innebar at tiltaket var «satt i gang», jf. pbl. § 21-9. Spørsmålet har blitt vurdert i flere omganger hos kommunen, samt av Sivilombudet i deres sak 2020/573. Formannskapet la til grunn at dispensasjonen var bortfalt i beslutningen av 17.12.2020 – hovedsakelig basert på Sivilombudets uttalelse. Kommunen har nærmere begrunnet sitt standpunkt i Kommunestyrets vedtak 27.06.2022 og i kommunedirektørens brev til oss av 08.08.2022. Konklusjonen bygger på kommunedirektørens vurdering etter besiktigelsen 15.05.2019, samt uttalelse fra KS-advokatene 16.05.2019 og den nevnte Sivilombuds-uttalelsen.

Statsforvalteren finner å kunne tiltre kommunens vurderinger. Vi legger til grunn at det må være gjort fysiske arbeider som er ledd i selve realiseringen av byggetiltaket. Dette må være arbeider ut over rent forberedende arbeider.²

Tiltakshaver redegjorde for de utførte arbeidene i brev av 14.05.2019 (rett etter 3-årsfristen løp ut). Her nevner de arbeider som «etablering av bommer, opprensning av grøfter/stikkrenner, skilting av anleggsområdet og snørydding». Kommunedirektøren gjennomførte besiktigelse dagen etter og beskrev de synlige arbeidene slik: «På dette tidspunktet var reelle anleggsarbeider ikke igangsatt. Området er skiltet og avsperrert som anleggsområde. Vakthold er etablert. Ett arbeidsteam på fem mann var i ferd med å rydde småvegetasjon langs innferdsåren inn i anleggsområdet. Det ble observert en hogstmaskin hensatt ved innkjøringen til anleggsområdet. En brakke var nylig oppsatt i krysset hvor vegen tar av opp mot Kjølbergsmyra. En gravemaskin som er benyttet til å åpne stikkrenner og grøfter langs vegen sto i krysset ved Kjølbergsmyra og ett mobilt knuseverk var plassert hvor masseuttaket skal anlegges».

I klagen av 14.05.2022 trekker tiltakshaver fram ytterligere arbeider som de mener gjorde at 3-årsfristen ble avbrutt (vår understreking): «Et vindkraftprosjekt er et infrastrukturtiltak som består av veier, oppstillingsplasser, kraftkabler/linjer, transformatorstasjoner og vindturbiner. Når tiltakshaver innen fristen har påbegynt fysiske tiltak i tilknytning til veier, ligger det i dette at også selve vindkraft-prosjektet er igangsatt». Statsforvalteren forstår tiltakshaver slik at de hadde påbegynt fysiske tiltak «i tilknytning til veier». Sivilombudet har allerede uttalt at denne typen forberedende arbeider ikke er nok for å avbryte fristen: «[K]ommunen [har] opplyst at disse anleggsarbeidene var forberedende, og besto av "veiutbedring, inntransport av maskiner og brakker, fjerning av vegetasjon og sikring av anleggsområdet". Ombudsmannen er enig i at disse arbeidene ikke knytter seg til realiseringen av selve tiltaket, og at de er av forberedende art». Vi finner å kunne tiltre dette synet.

Statsforvalteren vurderer at det ikke var igangsatt fysiske arbeider innen fristen, som var direkte knyttet til realiseringen av tiltaket som omfattes av konsesjonen. Tiltakshaver har ikke sannsynliggjort at det var påbegynt annet enn arbeider av forberedende art. Vi legger stor vekt på redegjørelsen tiltakshaver selv ga tre dager etter fristens utløp, som også er underbygget med bilder fra kommunedirektørens besiktigelse påfølgende dag.

¹ Se Kommunal- og distriktsdepartementets uttalelse av 29.03.2019, ref. 19/1277-2.

² KDDs uttalelse av 11.04.2019, ref. 19/1277-6 og Ot.prp. nr. 45 (2007-2008) s. 83.

Tiltakshaver anfører at de innrettet seg etter Kommunestyrets beslutning 27.05.2019, som bekreftet at arbeidene *var* satt i gang. Arbeidene ble følgelig tilnærmet ferdigstilt, innen kommunen konkluderte med at dispensasjonen likevel var bortfalt. Stasforvalteren har forståelse for at Kommunestyrets opprinnelige beslutning har gitt grunn til å tro at tillatelsen var i orden. Vi betviler heller ikke at prosjektet hadde passert «point of no return» før 3-årsfristen løp ut. Det kan likevel ikke få avgjørende betydning, siden beslutningen bygget på feil lovforståelse. Fristen i pbl. § 21-9 er absolutt. Den feilaktige beslutningen kan ikke få den virkning at fristen utsettes eller skal vurderes ut fra annet enn de fysiske arbeidene i selve byggetiltaket.

Statsforvalteren konkluderer etter dette med at dispensasjonen fra 2016 bortfalt 11.05.2019, siden arbeidene ikke var «satt i gang» innen 3 år. Kommunen hadde grunnlag for å kreve ny dispensasjonssøknad. Klagen fra Austri Kjølberget tas ikke til følge på dette punktet.

3. Grunnvilkårene for dispensasjon (lovens kriterier)

Motvind anfører at denne saken, på linje med andre saker der dispensasjonssaken lener seg på konsesjonsbehandlingen, fører til at sakene blir mangelfullt og feil behandlet. De mener kommunen må gjøre en selvstendig vurdering av vilkårene i § 19-2 andre ledd ut fra plan- og bygningslovens regler, også i vindkraftsaker. Motvind fastholder sitt syn fra forrige klageomgang, om at lovens grunnvilkår for dispensasjon ikke er oppfylt.

Statsforvalteren vurderer at disse innvendingene er avklart gjennom vår forrige klageavgjørelse 20.10.2021. Vi mener grunnvilkårene for dispensasjon er oppfylt, når det er gitt konsesjon. Vi nøyer oss med å vise til vurderingene på s. 3-5 i vår klageavgjørelse. Anførslene vedr. grunnvilkårene for dispensasjon tas ikke til følge.

4. Kommunens fastsettelse av vilkår

Kommunen *kan* gi dispensasjon, jf. pbl. § 19-2 første ledd. Selv om grunnvilkårene for dispensasjon er oppfylt, har kommunen likevel anledning til å avslå. Ingen har rettskrav på å få innvilget dispensasjon. Selv om det er gjort en interesseavveining i konsesjonsprosessen, kan kommunen finne grunn til å avslå eller ønske å avhjelpe ulemper som følge av tiltaket. Kommunen kan se behov for å ivareta forhold som er av lokalpolitisk betydning og som ikke nødvendigvis er fanget opp i NVEs vurderinger.

§ 19-2 sier uttrykkelig at kommunen kan stille vilkår for dispensasjonen. Rekkevidden av vilkårsadgangen er den samme som den alminnelige forvaltningsrettslige vilkårs læren.³ Rettspraksis, sivilombudspraksis og forvaltningspraksis ser ut til å ligge på en nokså liberal linje i å akseptere vilkår når hjemmelsgrunnlaget er klart. Tyngende vilkår synes særlig å aksepteres så langt formålet er å avbøte skader og ulemper som følge av tiltaket.⁴ Vilråene må ligge innenfor rammene av plan- og bygningslovens formål og stå i saklig sammenheng med tillatelsen. Vilråene må videre være forholdsmessige (proporsjonale). De kan med andre ord ikke være urimelig tyngende for tiltakshaver.

³ Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) s. 242

⁴ Se bl.a. Rt. 2003 s. 764 og Marianne Reusch: «Adgangen til å stille vilkår etter plan- og bygningsloven», Lov og Rett 2014/1

De aktuelle vilkårene som er påklaget lyder slik:

«d. Det inngås en avtale mellom utbygger og Våler kommune om etablering av et fond for finansiering av avbøtende tiltak rettet mot skogfinnenes tradisjonelle boområde. Austri Kjølberget DA, eller andre som overtar driften av vindkraftverket, skal fra og med 2021 årlig yte et tilskudd på kr 1.000.000 til fondet i vindkraftverkets levetid. Beløpet indeksreguleres årlig i tråd med endringer i konsumprisindeksen med utgangspunkt i indeksen pr 01.01.21. Fondet forvaltes av kommunedirektøren etter særskilte regler vedtatt av kommunestyret i Våler. Inngått avtale skal, om mulig, tinglyses.

e. Norsk ornitologisk forening, eller annen vitenskapelig kompetent organisasjon, engasjeres av utbygger til årlig oppfølging av storfugl- og orrfuglleiker i området i de ti første driftsårene av vindkraftverket. Nødvendige avbøtende tiltak for ivaretagelse av leikene skal gjennomføres av Austri Kjølberget DA eller framtidige eiere av kraftverket. Plan for nødvendige tiltak skal godkjennes av Våler kommune før tiltak iverksettes. Alle kostnader ved undersøkelse, planlegging og gjennomføring av tiltak bekostes av anleggseier.»

Vilkår d – økonomisk bidrag til skogfinske interesser

Kommunen har satt vilkår om å betale inn et årlig bidrag på kr. 1 million for å ivareta skogfinske interesser. Bidraget skal indeksreguleres hvert år og betales i hele vindkraftverkets levetid. Fondet skal forvaltes av kommunen. Kommunen har begrunnet vilkåret med at skogfinske interesser i liten grad var tema under konsesjonsprosessen. Ut fra høringsinnspill til dispensasjonen har kommunen blitt mer bevisst på at skogfinske interesser er noe kommunen ønsker å ivareta og videreutvikle.

Det fremstår klart at skogfinnenes kulturhistorie og deres tilknytning til det helhetlige kulturlandskapet fikk liten plass i interesseavveiingen.⁵ Konsesjonsvilkårene er avgrenset til ivaretagelse av to konkrete kulturminner (begrunnet i kulturminnehensyn) og Finnskogleden (av friluftshensyn).⁶ Konsesjonen har vært klagebehandlet og er endelig stadfestet av Olje- og energidepartementet. Statsforvalteren har ikke kompetanse til å foreta noen prejudisiell vurdering av konsesjonssaken og om det foreligger feil ved denne.⁷

Uavhengig av konsesjonen, har kommunen anledning til å vektlegge skogfinske interesser i dispensasjonssaken, under skjønnsutøvelsen (§ 19-2 første ledd). Dette er i utgangspunktet innenfor rammene av plan- og bygningsloven. Kommunen skal ivareta «bærekraftig utvikling for den enkelte og samfunnet» og ivareta «verdifulle landskap og kulturmiljøer» (jf. §§ 1-1 og 3-1). Kommunen skal også bidra til gjennomføring av internasjonale forpliktelser, herunder konvensjonen om nasjonale minoriteter, jf. § 3-1 fjerde ledd.⁸ I denne saken vurderer Statsforvalteren likevel at vilkåret ikke har tilstrekkelig saklig tilknytning til tiltaket. Vi vil begrunne vårt syn i det følgende.

Iht. rettspraksis skal vilkårene avbøte for konkrete skadevirkninger av tiltaket. Vilråene bør derfor konkretiseres slik at vilråene faktisk vil ha den avbøtende effekten. I vedtaket skriver kommunen at det skogfinske kulturmiljøet har stort behov for vedlikeholdstiltak. De trekker særlig fram at «*gjengroing av slåtteenger og forfall av bygninger vil fort eskalere dersom det ikke tas tak*».

⁵ Se kap. 5 og 7 i Nora Rognstads rapport «Blåser i Finnskogen?», NMBU, 28.05.2020

⁶ Se vilkår 13 og 26 i konsesjonen, samt pkt. 4.5-4.6 i temavurderingene til bakgrunnsnotatet

⁷ Jf. omtalen av gjeldende rett i NOU 2019:5 «Ny forvaltningslov», s. 389

⁸ «Rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter», 01.02.1995

Det økonomiske bidraget er ment å sikre at skogfinske kulturminner i vindkraftverkets influensområde i større grad blir tatt vare på og vedlikeholdt. Kommunen forutsetter langt på vei at områdene blir mindre brukt og vedlikeholdt som følge av vindkraftverket, uten at dette dokumenteres nærmere.

Kommunen begrunner også vilkåret med ivaretagelse av Finnskogens omdømme og markedsverdi. I klagebehandlingen skriver kommunen at *«Høringsuttalelsene som er innkommet om dette viser at det nå er svært sterke reaksjoner på vindkraftverket fra det skogfinske miljøet, de mener vindkraftverket er svært skadelig for merkevaren som i stor grad består i kulturopplevelser, ro, mystikk og naturopplevelser. Det er dette tapet som kompensasjonsordningen skal bidra til å reparere»*.

Det økonomiske bidraget er satt relativt høyt – kr. 1 million årlig, i hele kraftverkets levetid (25-30 år). For å støtte opp under behovet for dette, har kommunen likevel ikke gjort en vurdering av hva som skal til eller hvor store kostnader dette vil medføre. I klagebehandlingen skriver kommunen: *«Det er ikke gjort noe forsøk på å se på om vindkraftverket vil ha andre effekter i form av f.eks. omdømmetap og tap av markedsandeler for reiselivet. [...] En beregning av hva dette tapet reelt sett vil være er svært vanskelig å gjennomføre, og summen er derfor fastsatt skjønnsmessig»*. Kommunen dokumenterer ikke hva som er de direkte skadevirkningene av vindmøllenes tilstedeværelse. Statsforvalteren mener det er klart at tiltaket ikke gir arealbeslag som direkte hindrer fortsatt aktivitet i området, slik som sosialt, kulturelt og for friluftsliv og reiseliv. Til sammenligning er påvirkningen på skogfinske interesser vesensforskjellig fra saker der samers reindriftsbeiter blir båndlagt. Videre minner Statsforvalteren om at to konkrete kulturminner og Finnskogleden allerede er ivaretatt gjennom konsesjonen.

I saksfremstillingen fremstår det som om vilkåret om årlige tilskudd har et langt mer ubestemt og omfattende formål enn å avbøte konkrete skadevirkninger fra vindparken. Slik vi oppfatter det, er det usikkerheten knyttet til framtidige utviklingsmuligheter kommunen ønsker å kompensere for. Kommunen synes å legge opp til at tilskuddene skal benyttes til tiltak som har til formål å heve markedsverdien av Finnskogen – og utvikle næringsgrunnlaget. Dette går etter vårt syn ut over å avbøte skadevirkninger for skogfinsk kulturutøvelse og kulturhistorie. Tilskudd for å bedre Finnskogens omdømme/markedsverdi og evt. framtidig satsning, er etter vårt syn ikke saklig knyttet til tillatelsen og den konkrete skadevirkningen av tiltaket. Vilkåret hører mer naturlig hjemme i samarbeidsavtalen med kommunen. Beløpet er relativt stort og skal ytes ved årlig bidrag over lang tid. Dette stiller strengere krav til at kommunen sannsynliggjør at beløpet faktisk avbøter for konkrete skadevirkninger av tiltaket. I denne saken har ikke kommunen sannsynliggjort dette, til tross for at saken har blitt vurdert i to omganger. Kommunen har heller ikke satt opp noen plan for hvilke tiltak pengene skal gå til. Det blir etter vårt syn et vilkår med for løs tilknytning til tiltaket og for udefinert kompenserende formål.

Statsforvalteren er kommet til at vilkåret ikke er et saklig vilkår for dispensasjon. Vi konkluderer derfor med at dette vilkåret er ugyldig. Klagen fra Austri Kjølberget tas til følge hva gjelder dette forholdet. Følgen av ugyldigheten vurderer vi under «Konklusjon» nedenfor.

Vilkår e – Oppfølging og ivaretagelse av fugleliv

Vilkåret gir anleggseier en plikt til å engasjere en konsulent som skal kartlegge og følge opp storfugl og orrfugl i området i 10 år. I vilkåret ligger også at anleggseier plikter å gjennomføre avbøtende tiltak for fugleinteressene, hvis dette er nødvendig. Slik vi forstår det sikter kommunen både til avbøtende og *kompeniserende* tiltak. Kommunen skal godkjenne tiltakene før de iverksettes.

Statsforvalteren anser at dette klart ligger innenfor lovens formål. Tiltaket ligger i et LNF-område og plan- og bygningsmyndighetene plikter å ivareta naturmangfoldet.

Tiltakshaver mener at forholdet er omhandlet i konsesjonen, og at dispensasjonsbehandlingen ikke gir grunn til å sette andre/strengere vilkår knyttet til samme forhold. De oppfatter at kommunens vilkår kolliderer med konsesjonsvilkårene.

Kommunen beskriver vilkårene som en forlengelse av konsesjonsvilkårene, som er ment å fange opp forhold som ikke er fullstendig ivaretatt i NVEs prosess. De er rettet mot *driftsfasen* av kraftverket. I tillegg er det kommet ny kunnskap og føringer, som de mener må hensyntas. Det er kjent at vindmøller gir en risiko for forstyrrelser for fugl. Mattilsynet har kommet med høringsuttalelse til søknaden, og de mener konsesjonen kun ivaretar *anleggsfasen* til kraftverket. Forslag til nasjonal ramme for vindkraft understøtter behovet for å styrke kartlegging og ivaretagelse av fugleliv.⁹ Endelig oppstiller naturmangfoldloven et «føre var»-prinsipp, som kommunen skal legge til grunn i sin behandling. Statsforvalteren er enig med kommunen i at det er saklig å sette vilkåret om ivaretagelse av fugl.

Kommunen har ikke fastlagt påregnelig kostnad og merarbeid som kan følge av vilkåret. Det er klart at det vil komme en kostnad ved å leie inn konsulent. De eventuelle avbøtende/kompenserende tiltakene vil også ha en kostnad. Statsforvalteren kan likevel ikke se at vilkåret vil medføre uforholdsmessige kostnader, holdt opp mot den totale kostnaden i byggeprosjektet.¹⁰ De eventuelle oppfølgingstiltakene som kan være aktuelle, er relativt beskjedne. Tiltakshaver må uansett alltid påregne en viss kostnad knyttet til å ivareta naturmangfoldet i byggeprosjekter, jf. nml. § 11. Statsforvalteren vurderer at vilkåret ikke er på kollisjonskurs med det som er vedtatt av NVE. Vilket vil derimot kunne gi en bedre oppfølging og samordning. Kommunedirektøren skriver følgende i tilleggsdokumentet til klagebehandlingen (27.06.2022):

«Når det gjelder oppfølgingen av skogsfugl og deres spillplasser så er det i konsesjonsvilkårene lagt inn at dette skal følges opp av NVE. Våler kommune mener tiltakene [som fremgår av konsesjonen] her bør samordnes slik at det blir en tettere oppfølging enn det opprinnelig er lagt opp til.»

Og i klagebehandlingen:

«Det er ikke lagt inn noen kartlegginger av utviklingen [i driftsfasen] i NVE sine vilkår. Det etableres derfor ikke noe grunnlag for å vurdere om det er behov for å sette i verk tiltak, en løpende undersøkelse vil kunne bøte på dette.»

Kommunen svarer også ut bekymringen fra La Naturen Leve, og forsikrer om at bygningsmyndigheten har gode verktøy for å følge opp vilkåret:

«Når en dispensasjon blir gitt på visse vilkår er utbygger forpliktet til å etterfølge vilkårene, ellers faller dispensasjonen bort og tiltaket blir ulovlig. Da må kommunen starte en ulovlighetsoppfølging.»

⁹ Utarbeidet av NVE, 01.04.2019

¹⁰ Sml. Rt. 2003 s. 764, hvor utbygger ble pålagt å bekoste en gangvei på ca. 3-4 millioner. Byggeprosjektet kostet ca. 100 millioner totalt.

Statsforvalteren er delvis enig med La Naturen Leve i at det kan problematiseres hvor stor effekt vilkåret faktisk vil ha. Den avgjørende påvirkningsfaktoren (plasseringen) er allerede bestemt. Eventuelle kompenserende tiltak som følge av vindkraftverket, vil ha relativt liten virkning, sammenlignet med om vindmøllene ble plassert et annet sted. Når plasseringen først er akseptert, vil vilkåret likevel ha den viktige funksjonen at en får mer kunnskap om vindmøllers påvirkning på fugleliv og man vil kunne avhjelpe evt. ulemper med tiltak som f.eks. merking av vindmøller eller å styrke andre leiker i området. Hvis kartleggingen viser at det er nødvendig med tiltak, er det viktig at kommunen raskt vedtar avbøtende/kompenserende tiltak og setter en frist for gjennomføring. Kartleggingen bør systematiseres og 10 år anses som et rimelig tidsperspektiv.

Statsforvalteren konkluderer med at vilkår e er saklig, forholdsmessig og mulig å følge opp. Klagene fra Austri Kjølberget og La Naturen Leve tas ikke til følge i dette henseendet.

5. Øvrige anførsler i klagene

I klagen fra Motvind er det fremmet et stort antall anførsler. Det gjelder bl.a. at tiltaket ble satt i gang uten tilstrekkelig tillatelse og at det utgjør miljøkriminalitet. De mener kommunen må starte ulovlighetsoppfølging og at straffbare forhold må anmeldes. Videre kommer Motvind med påstander som gjelder behandlingen av vindkraftsaker generelt og som går utenfor den konkrete dispensasjonssaken her. De ber om at det settes i gang en uavhengig granskning av alle gitte konsesjoner. I tilleggsbrevet datert 13.05.2022 kommenterer de KDDs tolkningsavgjørelse om eiendomsendringer, som de ber om at Statsforvalteren legger til grunn i behandlingen.

Statsforvalteren har vurdert forholdene i klagen og ser ikke at de kan få betydning for utfallet i saken. Vi kan i stor grad vise til kommunens klagebehandling, der forholdene er svart ut, så langt det har betydning for dispensasjonsvedtaket. Uttalelsen om eiendomsendringer er ikke relevant i denne saken. Klagen fra Motvind tas ikke til følge.

6. Konklusjon

Statsforvalteren er kommet til at dispensasjonen fra 2016 er bortfalt og at det var behov for ny søknad. Vi legger til grunn at lovens grunnvilkår for dispensasjon er oppfylt, jf. pbl. § 19-2 andre ledd. Statsforvalteren har vurdert vilkår d og e, og har kommet til at vilkår d er et ugyldig vilkår. Som følge av dette, har vi funnet grunn til å oppheve vilkåret, men stadfeste dispensasjonen for øvrig.

Saken har vært til behandling i to omganger og kommunen har fortsatt ikke sannsynliggjort at vilkåret er saklig og forholdsmessig. Vi mener det ikke er grunn til å regne med at en tredje runde hos kommunen vil kunne avhjelpe dette. Kompensasjonens formål har ikke den nødvendige tilknytningen til de konkrete skadevirkningene av tiltaket. Vi finner derfor grunn til å skjære igjennom og innvilge dispensasjonen, framfor å returnere saken for enda en ny behandling. Vi gjentar at de rettslige kriteriene etter § 19-2 er oppfylt, slik vi slo fast i forrige avgjørelse. Saken har tatt lang tid og partene bør få en endelig avklaring. I tillegg fremstår det ikke avgjørende for kommunen at vilkåret om økonomisk bidrag tas med, for at de skal innvilge dispensasjonen. Kommunen har ikke gitt uttrykk for at de vurderer å avslå om ikke alle de tre vilkårene opprettholdes (radarstyrt lysvarsling, økonomisk bidrag og ivaretagelse av fugl). I vedtaket redegjør kommunen for at hvert av vilkårene «bidrar til» at de vil innvilge dispensasjon, men ikke at hvert enkelt av dem er avgjørende. Vi finner derfor grunn til å sette til side det ene vilkåret, selv om dette påvirker en beslutning innenfor kommunens «frie skjønn», jf. § 19-2 første ledd, jf. fvl. § 34 andre ledd.

Statsforvalterens vedtak

Klagen fra Austri Kjølberget tas delvis til følge. Klagen fra Motvind og La Naturen Leve tas *ikke* til følge.

Statsforvalteren i Innlandet stadfester i det vesentlige Våler kommunes dispensasjonsvedtak, datert 21.03.2022. Vi opphever imidlertid vilkår d, da dette er ugyldig.

Vedtaket er truffet med hjemmel i forvaltningsloven § 34 og plan- og bygningsloven § 1-9. Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28. Vi gjør oppmerksom på partenes rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, jf. fvl. §§ 18 og 19.

Vi gjør også oppmerksom på at når et vedtak blir endret til gunst for en part, skal parten som hovedregel tilkjennes dekning for vesentlige kostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, jf. fvl. § 36. Eventuelt krav om dekning av slike kostnader må fremsettes innen tre uker etter mottakelsen av dette brevet.

Med hilsen

Anne Kathrine Fossum (e.f.)
kommunal- og samordningsdirektør

Jo Bjørner Haugen
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakerliste:

ADVOKATFIRMAET THOMMESSEN AS	Postboks 1484 Vika	0116	OSLO
MOTVIND INNLANDET	c/o John Fiskvik Moraveien 776	2485	RENDALEN
AUSTRI KJØLBERGET DA	Rubbholvegen 379	2428	SØRE OSEN
VÅLER KOMMUNE	Vålgutua 251	2436	VÅLER I SOLØR
LA NATUREN LEVE	c/o Gudmund Sundlisæter Conrad Holmboes veg 13	9011	TROMSØ
MOTVIND NORGE	Hovfaret 17	0275	OSLO